

Toni Morrison

Görünmez Mürekkep:

Yazmayı Okumak
Okumayı Yazmak

Türkçesi: M. Barış Gümüşbaş

İÇİNDEKİLER

<i>Tehlike</i>	7
I. BÖLÜM: YABANCININ YURDU	
<i>11 Eylül Ölüleri</i>	13
Yabancı'nın Yurdu.....	15
İrkçilik ve Faşizm.....	25
Memleket	29
Savaş Dili.....	33
Yanlış Karşı Savaş	39
Zihinde Tasarlanan Bir İrk: Basın İş Başında	47
Ahlak Sahibi Sakinler	57
Zenginliğin Bedeli, Sosyal Sorumluluğun Maliyeti.....	65
Sanat Alışkanlığı	71
Bireysel Sanatçı.....	75
Sanat Savunuculuğu.....	81
Sarah Lawrence Mezuniyet Konuşması	85
Kölebeden ile Siyahbeden	93
Hatırladığım Harlem: Belleği Tartışmak – Müzeler, Kültür ve Bütünleşme Üzerine Düşünceler	99
Kadınlar, İrk ve Bellek.....	107
Edebiyat ve Kamusal Yaşam	119
Nobel Edebiyat Ödülü Konuşması	127
Külkedisi'nin Üvey Kız Kardeşleri	137
Zamanın Geleceği: Edebiyat ve Düşürülmüş Beklentiler.....	141

ARA FASLI: SİYAH MESELE(LER)

<i>Martin Luther King Jr.'a Şükranla</i>	159
Irk Meseleleri	161
Siyah Mesele(ler)	171
Söylenmeden Kalmış Söylenemez Şeyler: Amerikan Edebiyatında Afro-Amerikan Varlığı	193
Akademik Fısıltılar	235
Gertrude Stein ve Yarattığı Farklılık	243
Sağlam, Hakiki ve Kalıcı	259

II. BÖLÜM: TANRI'NIN DİLİ

<i>James Baldwin'i Anma Konuşması</i>	269
Belleğin Yeri	273
Tanrı'nın Dili	287
Grendel ile Annesi	297
Sayfanın Önündeki Yazar	307
Cennetin Sorunu	317
<i>Sevilen</i> Üzerine	327
Chinua Achebe	333
Peter Sellars'ı Sunuş	335
Romare Bearden'e Saygılarımla	337
Faulkner ve Kadınlar	345
Özsaygının Kaynağı	353
Hatırayı Hatırlamak	371
Bellek, Yaratım ve Kurmaca	375
Hepsine Güle Güle: Irk, İkame Anneler ve Elveda	385
Görünmez Mürekkep: Yazmayı Okumak / Okumayı Yazmak	397

Derlenen Kaynaklar	403
---------------------------------	-----

Tehlike

Otoriter rejimler, diktatörler, despotlar her zaman olmasa da sıklıkla aptaldır. Ama hiçbiri kavrayışlı muhalif yazarlara düşüncelerini yayımlamaları ya da yaratıcı sezgilerinin peşine düşmeleri için hareket alanı sağlayacak kadar aptal değildir. Bunu, tehlikenin sorumluluğunu alarak yaptıklarını bilirler. Medya üzerindeki (açık ya da sinsice) kontrolü bırakacak kadar aptal değildirler. Kamuyu bilgilendiren ve düşündüren yazarların gözetimi, sansürlenmesi, tutuklanması hatta katledilmesi yöntemleri arasındadır. Sarsıcı, sorgulatan, farklı ve derinlemesine bakan yazarların. Yazarlar –gazeteciler, denemeciler, blog yazarları, şairler, oyun yazarları– despotların barış dedikleri, halk üzerinde koma benzeri bir işlev gören toplumsal baskıyı altüst edebilir ve savaş yanlıları ile vurguncuların yüreklerini hoplatan savaşın kan akışını kesebilirler.

Onlar açısından tehlike budur.

Bizimkisi başka türdendir.

Bizler sanat eserlerinden mahrum kaldığımızda varoluş nasıl da kasvetli, yaşanamaz, katlanılmaz hale gelir. Tehlikeyle yüz yüze olan yazarların yaşamlarının ve eserlerinin korunması gerekliliği acildir ama bu aciliyetle birlikte kendimize şunu hatırlatmalıyız ki, yoklukları, bir yazarın eserinin boğulması, zalimce kesilip biçilmesi bizim için de aynı ölçüde tehlikelidir. Onlara uzattığımız yardım eli, kendimize yaptığımız bir cömertliktir.

İsimleri, yazarların kıyılarından kaçıyla anılan ülkeleri biliyoruz hepimiz. Bunlar denetimsiz yazıdan korku duymakta haklı olan rejimlerdir, çünkü hakikat derttir. Hakikat savaş çığırkanları, işkenceciler, kurumsal hırsızlar, satılmış siyasetler, yozlaşmış adalet sistemi ve koma halindeki halk için derttir. Zulme uğramayan, hapsedilmemiş, taciz edilmeyen yazarlar cahil zorbalara, sinsî ırkçılara ve dünyaya

nın kaynaklarının iliğini kemiğini emen yırtıcılar açısından derttir. Yazarların neden olduğu korku, huzursuzluk öğreticidir, çünkü açık ve hassastır çünkü denetlenmez ise korkutucudur. Bu yüzden tarihte yazarların baskıya uğraması, akabinde kesintisiz biçimde gelecek başka hak ve özgürlük kayıplarının en erken habercisidir. Zulme uğrayan yazarların tarihi, bizzat edebiyatın tarihi kadar uzundur. Ve bizi sansürleme, açlığa mahkûm etme, düzene sokma ve ortadan kaldırma çabaları önemli bir şeyler meydana geldiğinin işaretidir. Kültürel ve politik güçler “tehlikesiz” olan dışında, devlet onaylı sanat dışında hepsine karşı bir ezici zafer kazanabilir.

Bana insanların kaosu fark ettiklerinde iki tür tepki verdikleri söylenegeldi: isim verme ve şiddet. Kaos doğrudan bilinmez olduğunda isimlendirme kolaylıkla gerçekleştirilebilir – yeni bir tür, yıldız, formül, denklem, öngörü. Ayrıca isimsiz ya da isimden mahrum bırakılmış coğrafyalar, manzaralar veya halklar için haritalar çıkarılması, kayıtlar tutulması veya özel isimler uydurulması da söz konusudur. Kaos ister kendini yeniden biçimlendirerek ister dayatılan düzene karşı isyan ederek direndiğinde, bilinmez, yıkıcı olanın, vahşinin, ahlaksızın ya da ıslah edilemez olanın karşısında verilen en yaygın ve en mantıklı tepki şiddettir. Mantıklı tepkiler suçlama, toplama kamplarına, hapisanelere kapatılma ya da teker teker veya savaşta öldürülme olabilir. Ancak kaosa karşı hakkında bir şey duymadığım bir üçüncü tepki daha vardır ki, o da sessizliktir. Böylesi bir sessizlik edilgenlik ve şaşkına dönmüştük olabilir; insanı felç eden korku olabilir. Ama sanat da olabilir. Kaba kuvvetin, askeri gücün, imparatorluk inşasının ve muhasebe ofislerinin yakınında ya da uzağında sanatlarıyla uğraşan yazarlar, kaosun yüzüne karşı anlam inşa eden yazarlar el üstünde tutulmalı, korunmalıdır. Ve böylesi bir korumanın diğer yazarlar tarafından başlatılması doğrudur. Ayrıca yalnızca kuşatılmış yazarları kurtarmak değil, kendimizi de kurtarmak zorunludur. Diğer seslerin silinmesi, yazılmamış romanlar, yanlış kişiler tarafından duyulur korkusuyla fısıldanan ya da yutulan şiirler, yer altında serpilip gelişen yasadışı diller, denemecilerin otomiteye kafa tutan sorularının asla sorulmaması, sahneye konulmayan oyunlar, iptal edilen filmler üzerine beni korku içinde kafa yormaya

sevk eden düşünce, işte bu düşünce bir kâbustur. Sanki koca bir evren görünmez mürekkeple tasvir ediliyormuş gibi.

Halkların uğradığı belli türden travmalar o kadar derin, o kadar acıdır ki, paradan farklı olarak, intikamdan farklı olarak, hatta adaletten, haklardan ya da diğerlerinin iyi niyetlerinden farklı olarak, yalnızca yazarlar böylesi travmaları tercüme edebilir ve kederi anlama dönüştürerek ahlaki hayal gücünü keskinleştirirler.

Bir yazarın yaşamı ve eserleri insanlığa bir armağan değildir; onlar insanlığın gereksinimidir.